

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

Visoka zbornica!

Kedarkoli kak govornik na desnici visoke zbornice ne hvali naravnost vladnih naredeb in odlokov, oponaša mu kaj rada levica, da bi se moral všteti med opozicijske govornike. Pri obravnavi o budgetu naučnega ministerstva zaslužili bi to očitjanje skoraj vsi govorniki z desnice in tudi jaz. Zato si dovoljujem takoj v pričetku opomniti, da ne bom pobijal nobenega postavka naučnega ministerstva, marveč si le srčno želim oni čas, ko bi bilo mogoče pogrešati velike svote za vojaške namene in jih mnogo koristneje uporabiti za ljudsko omiko in vzgojo.

Vendar me to ne ovira, da se ne bi popolnoma odločno obrnil proti sedanji upravi za uk in bogočastje in izjavil, da jaz in moji ožji somišljeniki, in kakor ste se prepričali iz dosedanjih govorov, tudi druge skupine v visoki zbornici nimamo nobenega vzroka, da bi bili zadovoljni s sedanjo naučno upravo (Prav res! na desnici), in sicer mi zato ne, ker tudi najskromnejšim našim zahtevam in željam ni pokazala najmanjše prijaznosti in blagovoljnosti.

Leto za letom smo v tej visoki zbornici pri raznih prilikah izražali svoje želje, nismo zahtevali koncesij prednostij, in privilegijev, marveč le v naponižnejši obliki svoje pravice, ki so z davkom naše krvi in premoženja dovolj drago plačane in tudi zajamčene v državnih temeljnih postavah, vendar je nas naučna uprava prezirala in nikakor ne uslišala navzlic krepki podpori in visoke zbornice, ki je sprejela od nas navetovane resolucije. (Prav res! na desnici.)

Morda bi imeli večji uspeh in bi več veljali pri gospodu naučnemu ministru, ko bi sedeli na levici visoke zbornice (Pritrjevanje na desnici. — Čujte in veselost na levici) in bi po vzgledu, ki smo ga videli pri prvem branji akademične društvene postave, najglasneje vpili in napadali vse mogoče osebe.

Akoravno je razdražen slovenski narod in njegovi zastopniki vsled preziranja, vendar bi ne hotel, da bi bila visoka zbornica priča takih prizorov, ki smo jih tedaj videli in ki niso primerni časti visoke zbornice in tudi ne časti člana vlade.

Listi, ki so v ožji zvezi z naučno upravo, opomnili so tedaj po pravici, da se kaj tacega ne more zgoditi v nobenem parlamentu na svetu.

A ti listi niso storili pravo, ko so zatajili dogodke, ki so se vršili pred našimi očmi in katere je gosp. poslanec Pernerstorfer potrdil v „Deutsche Zeitung“, dne 28. februarja, in so hoteli krivdo izostale graje zvaliti na desnico visoke zbornice. Bolje bi bili storili, ko bi bili molčali, ali če so že hoteli deliti nauke, obrnili naj bi se bili na drugo adreso.

Gospôda moja! Slišali ste včeraj pritožbe slovenskega prebivalstva na severu. Dovoljujem si navesti pritožbe, ki leže na srci deželam, v katerih prebiva moj narod.

Najprvo moram izraziti svoje obžalovanje, da visoka naučna uprava tako malo ceni sklepe visoke zbornice (Tako je! Čujte na desnici), in nam očitno dokazuje, kolike vrednosti je zbornica v njenih očeh. V tej visoki zbornici so se večkrat sprejele resolucije ki so se živo vladi polagale na srce, da bi v južnih kronovinah tako vredila srednje šole in pripravnice za učitelje in učiteljice, da bi slovensko, oziroma italijansko in hrvatsko prebivalstvo moglo v svojem materinem jeziku vzgajati otroke.

Kar se tiče ustanovitve slovenskih paralelnih razredov, rekel je prejšnji naučni minister v budgetnem odseku, da hoče pokačati najprvo poskus v Ljubljani in po tem javnati se v ostalih deželah. Kakor pa je sedanji gospod naučni minister moral že lansko leto priznati v budgetnem odseku, izkazal se je ta poskus. Toda beseda ministrova se ni uresničila. (Pritrjevanje na desnici.) V Mariboru, Celji, Gorici, Trstu, Pazinu se še sedaj niso ustanovili slovenski, oziroma italijanski in hrvatski paralelni razredi; zato je moral budgetni odsek letos zopet ponoviti dotično resolucijo.

Danes smo torej ravno tam, kakor pred leti, ali v resnici smo še na slabejšem, kakor prej (Tako je! na desnici), ker so nam vzeli edino spodnjo gimnazijo za slovenske učence v Kranji.

Kot glavni vzrok te naredbe navajali so oficijozni listi, da je odpravljena gimnazija slabo obiskovana, da se mora štediti v državnem gospodarstvu in se je treba bati preobite množice duševnega proletarijata. Jaz znam dobro ceniti varčnost v državnem gospodarstvu in želim, da bi končno prišli na dan vspehi in nasveti pred nekimi leti v ta namen sestavljene komisije. Kajti gotovega ravnotežja v državnem gospodarstvu ne moremo pričakovati edino le od večjih dohodkov, ako se ob enem tudi ne zmanjšajo troški.

Ali ravno pri tem ministerstvu, o katerem sedaj razpravljamo, gledé varčnosti v drugih slučajih niso tako natančni.

Kranjski deželni zbor je v zadnjem zasedanji obravnaval o premembi postave gledé odkupa bire duhovnikov in cerkvâ in jo po želji prebivalstva in ustavnih načelih tako premenil, da se ta odkup še le tedaj izvrši, ako ga zahteva večina zavezancev.

Akoravno je jasno, da bi po odkupu bire državni zaklad imel večje breme, ker bi moral po novi kongruji večje svote plačevati katoliški duhovščini, in da torej hitra izvršitev te postave ne bi bila na korist upravi bogočastja, vendar se je vladni zastopnik izrazil jako rezervirano in nam dal le malo upanja, da bo potrjena ta postava. In, gospoda moja, kaj mislite, zakaj?

Samo zato, da bi se ne predrugačila birokratska „šablona“, kateri bi se precej izpodmaknil temelj z novo potrjeno postavo o kongruji, in da bi se postava

na Kranjskem strinjala z dotičnimi postavami drugih dežel. Tako torej je bila vlada pripravljena takoj odbiti gotove prihranke in prevzeti večje državno breme.

Naši dopisi.

Z Dunaja 14. maja. (*Državni zbor, razkritje spominka Marije Terezije, proti avstrijski izgredi s Schönerer-jem.*) Danes bode kakor se da soditi dognan proračun finančnega ministerstva, ter se prične jutri vsikakor proračun trgovinskega ministerstva, ki bi se znal dognati v sredo. Potem sta še rešiti poljedeljsko in pa pravosodno ministerstvo, pa se je komaj nadejati, da bodo vse te budgetne razprave dognane pred binkoštimi.

Danes začetkom seje odgovoril je minister Pražak na dve interpelaciji zarad slovenskega vradovanja pri sodnijah v krogu nadsodnije graške, sklicajoč po vsem na prejšnje že nad 16 let stare ministerske naredbе. Odgovor ministrov sprejet je bil na desnici z glasno pohvalo.

Sicer je razprava državnega proračuna finančnega ministerstva postala tako mirna in stvarna, da do sedaj finančnemu ministru še ni bilo treba segati v razpravo.

Razkritje spominka Marije Terezije, ki je postavljen nasproti cesarskega dvora, unstran okrožne ceste, med dvorskima muzejema, vršilo se je včeraj ob 1. popoldne pri najlepšem vremenu z vso mogočo sijajnostjo. K slovesnosti vabljeni so bili vsi dvorski, državni, vojaški, deželski dostojanstveniki, zastopniki avstrijskega in ogerskega državnega zbora, — vsi zastopniki unajnih držav s soprogami, dalje zastopniki rodbin onih oseb iz dobe Marije Terezije, ki so si za moč države v oni dobi pridobile posebne zasluge ter so v spominku stavljene poleg cesarice Marije Terezije.

Krog spominka postavljeni so bili na treh straneh veliki odri, na katerih se je zbralo na tisoče odličnih gostov, spredaj proti okrožni cesti „Ringstrasse“ in proti cesarskem dvoru pa so bili postavljeni trije šotori: srednji večji za cesarja in cesarsko rodbino, na vsaki strani pa po en manji za druge najodličnejše kneževske osebe.

Spredaj, tikoma pred spominkom bili so zastopniki zgodovinskih oseb zgoraj omenjenih. Na desni spominka pred srednjem odrom stali so zbrani k svečanosti naročeni generali, drugi vojaški zastopniki bili so za njimi na odru.

Na levem srednjem odru bili so avstrijski in ogerski poslanci in zastopniki unanjih držav.

Spominek sam bil je zakrit s platnam obešenim na mlajih, ki so bili postavljeni krog in krog spominka.

Ob 12. bili so že odri polni gledalcev, potem dovažale so se odličnejše osebe, krog $\frac{1}{2}$ 1 pa: nadvojvodi s svojimi rodbinami, med njimi so bili otroci od dveh let naprej vsake starosti, deloma v navadni, de-

loma v vojaški obleki. — Med nadvojvodi pripeljal se je eden prvih cesarjevič Rudolf in takoj za njim cesarjevičeva Štefanija, pred njima je bila v cesarskem šotoru nadvojvodica Elizabeta, njuna hčerka.

Točno 2 minuti pred eno zasliši se iz cesarskega dvora godba cesarske pesmi, potem pa iz krogov na okrožni cesti nastavljenega vojaštva trobenje, kot znamenje prihoda cesarjevega.

Koj potem prikaže se nova vrsta s cesarskega dvora prihajajočih vozov, v katerih prvem je bil cesar, v drugem pa cesarica, dalje nadvojvodica Gizela.

Cesarica, katero je cesar z voza stopivšo na roki spremljal do šotoru, imela je temnorujavo skoraj črno obleko, na enakem klobuku pa rumen šop, in je bila videti krepka in zdravih lic. Njena hči, nadvojvodica Gizela, bila je oblečena v temnorumeni obleki z enakim solnčnikom.

Po prihodu cesarjevim se je takoj pričela svečanost s tem, da knez Hohenlohe, prvi cesarjev dvornik cesarju uradno poroča, da je spominek Marije Terezije dogotovljen ter prosi cesarjevega naročila, da se sme razkriti. Cesar z malimi besedami izreče svoje dovoljenje v to, dajo se v to dogovorjena znamenja z zvoncem. Med prihodom cesarjevim že se je čulo zvonjenje iz vseh cerkva, katero je trajalo tudi ves čas, ko so se zagrinjala krog in krog spominka počasi pomikale proti tlam, cesar z vsem dvorom in vse navzoče moško občinstvo bilo je med tem činom razkrilo glave, ob enem čuli so se strelji na okrožni cesti postavljenega vojaštva in pa oddaljeno streljanje topov. Potem zapel je na desni strani pred spominkom postavljen moški pevski zbor s spremstvom godbe slavnostno pesem. Potem blagoslovil je med spominkom in cesarskim šotorom stoječ kardinal Gangelbauer s spremstvom razkrit spominek in ko je bilo to dognano, vstal je cesar s spremstvom ter pozdravil in pohvalil odbor za napravo spominka in pa mojstra Zumbuscha, ki ga je izdelal, in ki je bil odlikovan z velikim križem Franc Josipovega reda. Potem je cesar nagovoril tudi posamezne osebe, katerih dedi so poveščavani na spominku. Potem podal se je cesar s spremstvom okoli in okoli spominka in je nagovoril nekatere na desni strani spominka stoječe generale, potem pa se je s spremstvom vred podal proti dvoru ogledavat tam nastavljeno vojaštvo.

Potem razšlo se je polagoma raz odrov občinstvo, in ko se je večji del razšel skoz policijsko kojniško stražo, spustila je kmalu tudi ta za njo na tisoče in tisoče nakopičeno občinstvo.

Spominek sam kaže na visokem kamnitnem podnožji podobo cesarice na prestolu sedeče, desno roko stegnjeno k pozdravu; na vogalih njenega podnožja pa še več metrov od tal stoje na konjih jahajoči vojskovodje njene dobe: Daun, Laudon, Traun in Khevenhüller, v sredi med njimi pa stoječe podobe 4 državnikov med njimi Kaunic in Lichtenstein. Za vsako teh podob v kamen vdelane do polovice izdolbljene, pa

nikov in uboštvo v velikih mestih in v nekaterih nerodovitnih okrajih. Načrt se je tudi oziral na želje trgovcev v naši deželi, in ker ne moremo tajiti, da se je ozirati tudi na trošilce v oddaljenih krajih in na uboštvo v velikih mestih, takisto tudi na prebivalce v krajih, katerih ne more hraniti zemljišče, mora izjaviti odsek, da načrt zakona v obče ustreza odnošajem naše dežele.

Vendar pa želi odsek, naj se v novi zakon sprejmo naslednje premembe.

V § 6. naj se sprejme nastopno določilo:

„Krošnjarju je prepovedano prodajati blago v svojih hraniliščih ali začasnem stanovanji.“ Tega določila je zato treba, ker bi si brez njega sicer ne mogli tolmačiti določila v § 4., katero veli, da ni dopuščeno združevati krošnjarstvo s sejmarstvom ali z obrtovanjem kakega stanovitnega obrta jedni osobi.

Odseku se je osobito z ozirom na odnošaje v posameznih krajih Kranjske izreči za olajšila, ustanovljena v § 12., ki se smejo dajati celim občinam.

Po § 17., lit. f. zdanjega krošnjarskega zakona olajšano je prebivalcem Kočevja, Poljan in Ribnice na Kranjskem krošnjarstvo z ostrigami, laškim oljem, rožiči, citronami, datelji, draganskim vinom, smokvami, granatnimi jabolki, lešniki, kalamari, kaprami, kostanjem, limonami, lovorjevim listjem, mandelji, margaranami, školjkami, pomerančami, rižem, sardelami, želvami, vinskimi posušenimi jagodami, suhim grozdem in z drugim blagom, s katerimi so doslej krošnjarili.

Tega olajšila še vedno potrebujejo prebivalci Poljan, to je ozemlje nekdanje grajščine Poljane, katero obseza občine; Stari Trg, Burotaj, Čeplje, Dobliče, Obrh, Radovico, Planino, Dol in Dolenjo Podgoro. Isto velja za občine: Črmošnjice, Smuko in Poljane v okraji novomeškem. Svet je nerodoviten in prebivalci morajo, ker nimajo nobene obrtnosti, po stari navadi preživljati se s krošnjarstvom.

Odnosaji v političnem okraji kočevskem niso se tudi toliko premenili, da bi se prebivalci mogli odreči olajšilu. katero jim daje § 17. zdaj veljavnega krošnjarskega zakona, in smemo reči, da še zmerom veljajo razlogi, kateri so napotili postavodaja, da jim je dal to olajšilo. Svet je nerodoviten, žito si morajo uvažati, večjih obrtvalcev ni in ker tudi krošnjarstvo ne daje toliko zaslužka, kakor prej, zato se prebivalci znatno selijo v Ameriko. Odseku se je torej izjaviti, da se rečeno olajšilo dovoli vsem občinam sodnih okrajev kočevskega in ribniškega ter občinam Velike Lašiče, Sv. Gregor in Lušarje sodnega okraja velikolaškega. Izmed navedenih stvari trebalo iz zdravstvenih ozirov izpustiti: „ostrige in kalamare“, kar se zgodi lahko tudi radi tega, ker krošnjarji ž njimi več ne krošnjarijo. Privzeti pa bi bilo treba: sardine, malagajsko grozdje, melise, ocukrano in suho sadje, sladne bombone, ker s temi proizvodi danes krošnjarji krošnjarijo. V drugih okrajih na Kranjskem ni potreba posebnih olajšil.

Zategadelj predlaga odsek, slavna zbornica naj se izjavi v tem zmislu.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Sicer pa tudi ni res, da si bo država kaj prihranila, ako odpravi gimnazijo v Kranji. Ravno nasprotno, gospoda moja. (Čujte! na desnici.) Gospod naučni minister je rekel v budgetnem odseku, da ne zadostujejo ostale šole, in nam je obljubil novo gimnazijo v Ljubljani.

Vprašam pa, gospoda moja, ali si bo država res kaj prihranila? V Kranji je občina preskrbela gimnazijsko poslopje, v Ljubljani bo naučna uprava morala še-le zidati poslopje, in brez dvoma s svoto, katere letne obresti bodo znašale najmanj tretjino vseh troškov, ki jih potrebuje za kranjsko gimnazijo. V Kranji je mestna občina plačevala 1000 gld. za učitelje in poleg tega še vse šolske potrebščine.

V Ljubljani bo država morala prevzeti vse te troške in še večje letne doklade profesorjev. Čestitam torej gospodu finančnemu ministru, da mu je njegov tovariš pripravil tak prihranek.

A ne samo državni zaklad, tudi stariši imajo vsled ministrovega ukaza veliko škodo. Že pri šolnini morajo stariši toliko več plačevati, da bi za to svoto lahko svojim otrokom kupili obleko. Dalje se ne sme prezreti, da sta stanovanje in hrana v Ljubljani dražja, kakor v Kranji, in da bo pomanjkanje stanovanj v Ljubljani še občutljivejše, ako bodo učenci še v večjem številu zahajali v Ljubljano, ko se bo ustanovila nova šola.

Tudi drugi navedeni vzrok ne velja, da je namreč treba omejiti duševni proletarijat. Kamor obrnete oči v naši deželi, povsod primanjkuje potrebnih omikanih moči. Duhovskih služeb je po letošnjem šematizmu 180 praznih. Deželna uprava ne more dobiti potrebnih jezikov zmožnih kandidatov in mora si pomagati, kakor more. Pravosodje je pobralo že vse moči, in zdravnikov nam tako primanjkuje, da sta deželni odbor in ljubljanski mestni magistrat bila v največji zadregi, kedar je bilo treba nastaviti sekundarija v civilni bolnišnici ali zdravnika v Ljubljani. Kje bomo dobili potrebnih zdravnikov, ako bo treba po novi sanitetni postavi nastaviti 30 novih zdravnikov? Torej pri nas na Kranjskem ne moremo govoriti o duševnem proletarijati, marveč nam manjka toliko inteligentnih delavnih moči, da jih nikakor ne moremo še v druge dežele pošiljati, kakor se je prej godilo, in zato bo v sosednih deželah še večje pomanjkanje od leta do leta, ako se mora po mislih naučnega ministra celo zmanjšati število srednjih šol.

Zato je jasno, zakaj je odprava kranjske gimnazije tako razburila in vznemirila slovensko prebivalstvo, in to je tem jasneje, ako pomislite druge razmere, ki so v zvezi s tem dogodkom. Šola je sicer res imela koncem šolskega leta 1887 le 85 učencev, in akoravno ni malo število učencev v primeri z veliko manjšim številom dražje zgornje realke, ki po izkazu šteje le do 130 in povprek 30 do 40 učencev, in akoravno ni to nobena nesreča, ker je pouk tem temeljitejši; vendar temu ni nikdo drugi kriv, kakor šolska oblast, ker ni izvrševala ukaza ministerstva z dné 13. sept. 1861, po katerem so gorenjski učenci morali v Kranj, in je vse sprejela, kdor se je oglasil v Ljubljani.

Naslednik je bil, da je število učencev na ljubljanski gimnaziji naraslo na 828 (Čujte! Čujte! na desnici.), kar ni na nobeni drugi šoli v državi, in da je bilo treba 10 paralelnih razredov. Koncem lanskega leta zdelo se je deželni šolski oblasti potrebno, da je ponovila imenovani ministerski ukaz in poostrila z opombo, da more le deželna šolska oblast dovoliti izjemo, in da morajo vsi gorenjski dijaki iti na gimnazijo v Kranj. In res je deželna šolska oblast odbila vse dotične prošnje. Nasledek je bil ta, da se je že v juliji oglasilo 39 učencev, ki so naredili sprejemne skušnje, plačali takse in bili sprejeti.

Mej poletjem se je oglasilo še deset učencev in v jeseni bi se bilo gotovo oglasilo še nekaj učencev, tako da bi bilo v začetku šolskega leta gotovo 120 učencev. Mej tem pa je bila kranjska gimnazija odpravljena s znanim ministerskim ukazom z dné 8. avgusta 1887 in je bilo zapovedano, da se mora takoj opustiti prvi razred. Da bi se že sprejeti učenci ne odgnali, prosila je mestna občina kranjska ministersko predsedstvo, naj ostane prvi razred vsaj še letošnje leto, in je obljubila, da hoče prevzeti tudi one plače za suplente, katere si bo država prihranila z odpravo prvega razreda. Šoli prijazno prošnjo pa je naučni minister odbil, češ, da ne more dovoliti prvega razreda na tej šoli, tudi ko bi občina prevzela vse troške (Čujte! Čujte! na desnici.)

Stariši, ki so zopet nazaj dobili vplačane takše, niso vedeli družega storiti, kakor da so šli v Ljubljano z otroci, kjer prej imenovani ministerski ukaz sedaj ni imel pomena.

Oni, ki so prišli prvi, mogli so svoje otroke vpisati brez ovire, tisti pa, ki so prišli drugi dan, našli so na črni deski naslednje naznanilo, katero je tudi uradna „Laib. Ztg.“ dne 15. sept. 1887 objavila (čita):

„Vsled ukaza Nj. ekselence gospoda ministra za uk in bogočastje do, 6. sept. 1887, št. 22.784, došlega od visokega deželnega šolskega sveta do, 14. sept. 1887 št. 1795, določeno je število oseb slovenskih paralelnih razredov po 60 učencev, in se nikakor ne dovoli nov paralelni razred, ker se je že v juliji in pri včerajšnjem sprejemu prekoračilo število, ne mora se nikdo več

sprejeti v slovenski oddelek prvega razreda.“ (Klici na desnici: Škandal!)

Razburjenost, katero je ta korak visoke naučne uprave povzročil mej slovenskim prebivalstvom na Kranjskem, more si le oni misliti, ki je videl prizore, ki so se isti dan vršili pred gimnazijskim poslopjem in na javnih prostorih po Ljubljani; razburjenost je bila še toliko večja, ker so bili stariši večinoma iz boljših krogov naše Gorenjske, ki po navadi pošiljajo svoje otroke v srednje šole, in se jim je nemogoče zdelo, kar je v večni spomin objavila „Laib. Ztg.“ Premožnejši so se vrnili v Kranj, kjer puste na svoje troške poučevati otroke kot privatiste ljubljanske gimnazije. A ni veliko manjkalo, in naučna uprava bi prepovedala tudi privatni pouk. (Čujte! Čujte! na desnici.) Večje število revnejših pa morda bolj nadarjenih učencev je morda za vedno odgnal iz šole ta korak naučne uprave, ki je brez primere v avstrijski kulturni zgodovini. To lepo osvetljuje učno prostost v Avstriji.

Na dotične razprave našega zastopnika v budgetnem odseku opravičeval je gospod naučni minister, kakor sem že opomnil, svoj ukaz s tem, da se je nekaj spodnja gimnazija v Kranji nstanovila v ta namen, da bi se zmanjšalo število učencev v Ljubljani, da se pa ta namen ni posrečil.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — V državnem zboru sklenil je kakor smo v zadnjih „Novicah“ brzojavno naznanili, g. dr. Ferjančič vrsto slovenskih govornikov v letošnji budgetni razpravi z govorom, ki je bil enako srečno vbran, kakor spretno govoren in kateri je bil prav tako v svojem polemičnem delu zoper Foreggerja kakor tudi v svojem stvarnem delu, na vsi desnici sprejet z veliko in zaslužno pohvalo. O levici državnega zbora sme se trditi, da je molče odobraval zahteve dr. Ferjančičeve glede pravosodja med Slovenci. Pa dosegel se je s tem govorom še drugi, akoravno samo na sebi nepomenljiv vspeh. Poročevalec tega oddelka državnega proračuna je namreč znani Lienbacher; njegovemu vplivu, nepozornosti desniških členov budgetnega odseka in pa posebno po bolezni pouzročeni nenavzočnosti dr. Tonklijevi je pripisati, da se je vlani stavljena resolucija glede ozira na slovenščine zmožne sodnijske avskultante odbila s predlogom na prestop k dnevnemu redu. — V zbornici pri glasovanji o tem predlogu zadostoval je sami migljaj, da se je ta, našim namenom sovražni predlog zavrgel in v tem vsaj molče priznala pravičnost te naše zahteve.

Onima govornikoma z naše vrste, ki sta še dalje brez povoda in potrebe segla v budgetno razpravo, pa bi zaklicali: Si tacuisses — —!

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Na Kranjskem res tišče učenci le v glavno mesto, zato bo treba v Ljubljani nove spodnje gimnazije pod posebnim vodstvom, in potem se ne bo moglo več govoriti o pomanjkanji šol.

Torej vprašam visoko naučno upravo. kedaj se bo ustanovila nova gimnazija v Ljubljani? Za prihodnje šolsko leto je to popolnoma nemogoče, ker je treba novega poslopja, ki pa se ne more zgraditi o pravem časi in tudi ni v proračunu potrebne svote. Ako hoče g. minister v prihodnje imeti „*numerus clausus*“ za ljubljansko gimnazijo, zopet se veliko število nadpolnih učencev ne bo moglo obrniti v srednje šole, akoravno bi država morala za to skrbeti, in sme prebivalstvo tudi to tirjati od države. Zato naj bi ostala spodnja gimnazija v Kranji tako dolgo, da se v Ljubljani ustanovi nova gimnazija. Ko bi potem v Kranji ne bilo dovolj učencev, kar dvomim, lahko bo naučna uprava še vedno storila svojo dolžnost, in se ji ne bo moglo očitati, da nam ne dovoli potrebnih šol.

Pri reševanju tega vprašanja pa je treba uvaževati še drugo stvar, ki tudi naučna uprava ne bo prezrla. Tudi z narodno-političnega stališča se mi ne zdi primerno, da se z novo gimnazijo še pomnoži število učencev v Ljubljani, ker bi ne bilo v nikaki prav razmeri s prebivalstvom in bi z realno znašalo skora dvajsetino skupnega prebivalstva.

Ker je naša srednješolska mladina lahko razburjena in se ne more vedno ločiti od javnih dogodkov, prav lahko se nasprotnikom narodnostnega miru posrečijo razna izzivanja in mladino zapeljujejo do divjih razgrajanj, o katerih slabih nasledkih mladina navadno še le ta čas premišlja, ko je že prepozno. Videli smo tukaj na Dunaji, v Ljubljani in drugod, kakor hitro se mladina poprime nove ideje in stori korake, vsled katerih oblasti prično preiskavanja; slabe nasledke morajo ljudje prenašati, akoravno obsojajo in kaznujejo potem moralne povzročitelje takih izgrediv in zapeljivce. Disciplina, nadzorovanje dijakov in zabranjevanje takih izgrediv pa je vedno težavnejše, kolikor večje je njihovo število.

Zato mislim, da bi bilo bolje, naj se pusti spodnja gimnazija v Kranji, in če bodo razmere zahtevale, razširi v zgornjo gimnazijo, kakor pa v Ljubljani ustanoviti novo šolo. Kmalu se bode prepričali, da bo število učencev na novi zgornji gimnaziji ravno toliko, morda še več, kakor pa na drugi srednji šoli v Ljubljani, ker bi pobrala precej učencev ljubljanske gimnazije. In ker se vedno povračajo časi, da brezvestni agitatorji te ali one stranke podpihujejo nemire in motijo brezskrbne mlade ljudi, zato bi v takem odločilnem trenutku tudi disciplina na ljubljanski gimnaziji bila ložja.

Opomnil sem že, da tudi spodnja gimnazija v Kranji ni bila tako slabo obiskovana, da bi se naredba naučne uprave s tem mogla opravičevati, in da bi v tem oziru enaka osoda prej morala zadeti več drugih šol.

Tako n. pr. ima nemška spodnja gimnazija v Kočevji že s početka vedno manj učencev, kakor ona v Kranji in bi torej zaslužila tudi večjo pozornost varčne naučne uprave.

Jaz tega ne pravim zato, kakor da bi želel, naj se odpravi gimnazija v Kočevji, nasprotno, po mojih mislih ima vsaka šola pravico svojega obstanka, in mi privoščimo od srca svojim nemškim sodeželanom lastno šolo, ki bo Kočevjarjem morda še bolj potrebna in koristna, ako bodo omejili ali prepovedali krošnjarstvo, ki je Kočevcem glavni vir dohodkov, in se bodo morali obrniti do drugih virov. Zato bi obžalovali, ko bi se odpravila gimnazija v Kočevji, za katero je mestna občina že veliko storila. Opomnim to le zato, ker hočem reči, da mora človek po treznem premišljevanju vseh razmer iskati pravi vzrok, da se je odpravila gimnazija v Kranji, v antipatiji visoke naučne uprave proti slovenskemu prebivalstvu (Tako je! na desnici.), in ker je bila ta šola v očeh naučne uprave slovenska. V teh mislih potrjuje nas tudi to (Čujte! na desnici.), da je gospod naučni minister določil *numerus clausus* le za slovenske oddelke na ljubljanski gimnaziji (Čujte! na desnici.) in je prepovedal le slovenski paralelni razred; gotovo pa ne bi ugovarjal, ko bi stariši hoteli vpisati svoje otroke v nemške oddelke. (Klici na desnici: To on hoče!)

Gospod minister je danes temu odločno ugovarjal, toda slovenski narod tako sodi, in gospod naučni minister moral bi si že prej misliti, da bo tako sodil, in zato od njega ni bilo politično modro, da je spravil v nevarnost svojo veljavo, in še več, dobro ime vlade zaradi malih troškov, katere država plačuje za gimnazijo v Kranji. (Tako je! na desnici.)

Ko se je jeseni minolega leta zopet sešel državni zbor, opustili smo parlamentarne demonstracije, ker smo pričakovali od previdnosti in nepristranosti gospoda naučnega ministra, da bo temeljito presodil korake kranjskega deželnega odbora in mestne občine v Kranji in na najvišjem mestu priporočil njeno prošnjo.

Naši dopisi.

Iz Železnikov 10. rožnika. (*Raznoterosti*). Pomanjkanje plodovitnega dežja smo tudi po naših krajih že precej močno čutili. Vsled tega so ostala žita zelo nizka. Travniki so se po ravninah še dovolj krepko suši ustavljali, ker smo imeli večkrat zelo rosne noči in jutra; po gorskih senožetih pa bo prva košnja dala občutno pičel pridelek, ker so bili zadnji čas vsled hude vročine zelo obrujaveli. Hvala Bogu! jel je zdaj pohajati težko

dne 23. oktobra 1526 in svobodni volilni akt sta najboljši dokaz, da je hiša habsburška dobila češko krono po svobodnej volitvi (prav res je! na desnici) in nekaj podobnega se je zgodilo pri onej manjšini ogerskih stanov, ki so se bili dne 1. decembra 1526 zbrali v Požunu, da svobodno izvolijo Ferdinanda ogerskim kraljem.

(Dalje prihodnjič.)

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Žal, da smo se varali v svojih nadah; gospod naučni minister se je gotovo bal, da bo kaj zgubil na časti, ko bi se bil po načelu „sapientis est mutare sententiam“ udal našim prošnjam, ker bi se morda potem ljudem zdelo, da njegove naredbe niso vedno primerne in včasih potrebujejo popravi. Zato se je gledé gimnazije v Kranji do sedaj upiral in bi nam prej ustanovil z večjimi troški novo šolo v Ljubljani, kakor pa pustil gimnazijo v Kranji in tako preklical svojo naredbo, nasproti današnjim besedam, kje bi sploh bil minister, ki se ne bi moral ozirati na finančni položaj države. Prebivalstvo na Gorenjskem visoko ceni gimnazijo v Kranji, in zato je 36 občin poslalo v zadnjem zasedanju peticijo deželnemu zboru, kar morejo spričati gospodje od one (leve) strani, v kateri prosijo, naj bi deželni zbor posredoval v tej stvari — da namreč ostane gimnazija v Kranji. Deželni zbor je spoznal potrebo spodnje gimnazije v Kranji in naročil deželnemu odboru naj stori primerne korake, da se ohrani gimnazija.

Jaz pa mislim, da ima o tem vprašanji govoriti več ali manj tudi ta visoka zbornica. Ni treba posegati v pravice eksekutive in ji dajati navodila, vendar ima visoka zbornica važno, rekel, bi odločilno besedo. Kajti gospod minister nam ne more dati obljubljenih nove šole, ako mu ta visoka zbornica ne dovoli sredstev. Pameten človek ne bo nikomur odrekal potrebnih sredstev, ali ravno tako umevno je, da mora zbornica presoditi, če so sredstva potrebna. Kakor sem dokazal je šola za nas na Kranjskem potrebna, ni pa potrebno, da bi morala biti v Ljubljani. marveč je želeti iz mnogih vzrokov, ki sem jih prej navel, da se ustanovi v Ljubljani. Na korist je državi, prebivalstvu in disciplini, da gimnazija v Kranji ostane, in če bodo zahtevale razmere, razširi v zgornjo gimnazijo.

Zato bom pri dotičnem naslovu nasvetoval resolucijo, da ostane gimnazija v Kranji, in to resolucijo že sedaj priporočim visoki zbornici, da bo pokazala gospodu naučnemu ministru, da hoče k vsem naredbam g. naučnega ministra reči „da in amen“ (Prav res! na levici), in tudi ne le zaradi tega naložiti državi večje breme, da ostane malo premišljena ministrova naredba.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Dobrova 16. junija. (*Različno*). Danes mi je veselo vest „Novicam“ poročati, namreč, da je kozja epidemija v naši fari in šolski občini z dnevom 10. t. m. popolno prestala in zginila. Od dné 1. februvarija pa do dne 10. junija t. l. bilo je v naši fari še v 18tih družinah na kozah še 29 oseb zbolelo; od teh ozdravelo jih je bilo 22, a umrlo pa 7.

Kozé razsajale so v naši občini od dne 20. sept. lanskega, pa do zadnjih dni meseca maja t. l. Dne 10. t. m. je pa zadnji kozavi bolnik popolno okreval in ustal.

Septembra meseca lanskega leta, bile so se koze pričele pri „Maslarji“ v Kozarjah, a končale so se dne 10. t. m. pri „Tinčeku“ na Utiku. Obiskale bile so vse vasi tukajšnje fare od prve do zadnje. Najhuje razsajale so v Kozarijah na Švici in Dobrovi, najmanj pa v Brezji. Po vseh vaseh tukajšnje fare bilo je v 104ih družinah vsega skupaj 248 kozavih bolnikov; od teh ozdravelo jih je 199 oseb, umrlo pa 49; med umrlimi bilo 47 otrok in dvoje odraščanih oseb.

Koze naredile so nam osobito pri šoli veliko občutne kvare; ne le, da ob najugodnejšem času od dne 11. novembra lanskega pa do dne 15. svečana letošnjega leta ni bilo rednega šolskega poduka, s čemur bil je poglavitni šolski pridelek zamujen, nego po drugi strani je tudi večina onih otrok, kateri so koze prestali, po duhu in telesu zelo opešala, in le prav počasi, da si videzno popolno zdravi, se v teh dveh obzirih zopet utrjujejo.

Od pričetka pomladi sem, smo imeli tu za vsestransko rast kaj ugodno vreme. Do konca maja meseca vrstili so se topli dnevi s pohlevnim dežjem. Mesec junij bil je pa do včerajšnjega dne uže precej suh postal; ni čuda, ker bilo je skoz celih 10 dni zaporedoma gorkote do 27 R⁰ na solncu.

Pridelki na polji, izuzemši ozimne reži, katere so pred zimo največ trpele in so redke, vse drugo do sedaj kaj lepo kaže in dobre letine obeta.

Sena, osobito po senožetih v ravnini, ako se lepo spravi, bode memo lanskega leta deloma več, po bregovih pa mnogo manj.

Prva košnja pričela se je pretečenega tedna; precej sena je uže pod streho.

Včeraj, hvala Bogu, nam je blagodejni dež zemljo prav dobro namočil; ta dar božji se kaj dobro prilaga željnim sadikam, katere so se v pretečenim in tekočim tednu sadile.

Sadno drevje je sicer lepo cvetelo, a ob času cvetja bilo je malo preveč juga ter vsled tega oplodba cvetja le bolj srednja.

Glogovi belin ni napravil letos tukaj posebne škode, ker se je zalega o pravem času prav pridno obirala in uničevala.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Gledé nasvetovane resolucije v budgetnem odseku rekel je naučni minister, kakor je v poročilu na strani 35, tako-le (čita):

„Naučna uprava bo z največjo pazljivostjo zasledovala predmet resolucije ter letos resno skušala rešiti to vprašanje, ki more na eni strani ustreči željam slovenskim, na drugi pa opravičenim zahtevam naučne uprave, ki želi, da se učni namen v nemščini zaradi tega kolikor mogoče doseže, da morejo učenci v višjih razredih lahko poslušati pouk v nemškem jeziku.“

Ravno tako je danes govoril Nj. ekselencija. Res je čudno, da leta in leta potrebuje naučna uprava, da se odloči ustreči zahtevi slovenskega naroda, in da ni treba dolgih preiskavanj, kedar se gre za to, proti željam in pravicam slovenskega naroda kaj storiti. (Tako je! na desnici.)

Kar čez noč nas iznenadijo pomenljive naredbe in ukazi, kakor se je to n. pr. zgodilo gledé zvišanja šolnine, z ukazom, po katerem so se odpravile srednje šole; o tem si dovolim opomniti, da o gimnaziji v Kranji ni potreboval nobenih informacij in poizvedovanj in če sem prav poučen, izdal se je ta ukaz proti nasvetu, ki ga je s tehtnimi vzroki izdalo oblastvo, ki ima v prvi vrsti o tem soditi. Mogoče, da je gimnazijsko vodstvo v Kranji izrazilo svoje mnenje, ki pa po mojih mislih ni bilo odločilno za ministerstvo, ker bi to bila sodba o lastni stvari, ker je znano da učitelji raje bivajo v glavnih mestih nego v mestih po deželi.

Pa tudi od Nj. ekselencije posebno povdarjani vzrok gledé nemščine ne more opravičevati tega koraka visoke naučne uprave. Omenl sem že, da se je poskus s slovenskimi oddelki v Ljubljani popolnoma obnesel, zato smemo misliti, da manjka le dobre volje, ker se odlaša s takimi paralelnimi razredi v ostalih deželah.

Smešno je že, da nam vedno povdarjate važnost nemškega jezika, ker o tem od nas nikdo ne dvomi. Najbolj smešno pa je to, kakor je storil gospod predgovornik, da nam priporočajo nemščino, ker je svetovni jezik. Ravno zaradi tega ne potrebuje privilegija, si ga marveč sam pridobi. (Prav res! na desnici.)

Prav brez potrebe se sklicuje na armado in vojno upravo, ker kmalu nebo potrebnih sposobnih podčastnikov, kakor smo nedavno slišali od enega govornika z one (leve) strani visoke zbornice. Vprašam: Ali nimamo skupne armale in ali se podčastniki nabirajo samo iz dežel te državne polovice in ne tudi iz dežel ogerske krone? (Prav res na desnici.) Od kod torej pride, če je to res, da se vojna uprava obrača vedno le na naše dežele in ne tudi v enaki meri na dežele ogerske krone?

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski. Dne 20. t. m. zbral se je deželni zbor kranjski na klic cesarjev, da izreče svojo zadnjo besedo o konverziji našega zemljišno-odveznega dolga, potem ko je državni zbor že pooblastil c. kr. ministerstvo, da sme pogodbo, sklenjeno z deželo kranjsko, predrugačiti v smislu načrta konverzije tega deželnega dolga. — Razprava deželnega zbora bila je kratka in postopanje njegovo bilo je odločno. Prvi dan volil se je na predlog Murnikov finančni odsek 15 členov, ta je po temeljiti razpravi predloge deželnega odbora sprejel nespremenjene. V drugi seji poročal je poročevalec odsekov poslanec Šuklje in ves zbor pritrdil je soglasno predlogom odsekovim. S tem je sklenjeno, da se sedanji deželni zemljišno-odvezni dolg spremeni v 4% deželni dolg 4 milijonov goldinarjev, ki se bode povrnil v teku prihodnjih 40 let, in da se izdaja teh novih dolžnih pisem prepusti dunajskemu denarnemu zavodu „Union-Bank“ po ceni 95 gld. 50 kr. za 100 gld. Vspeh konverzije za deželni zaklad pa bo ta, da se bode pri deželnemu gospodarstvu vsakoletna redna potrebščina po sedanjih razmerah zmanjšala za 80.000 gld. Koncem druge in zadnje seje predlagal je poslanec Krsnik, da deželni zbor svoje sočutje izreče in pa željo po povračilu zdravja deželnemu glavarju grofu Thurnu, ki je bil po bolezni zadržan, voditi sedanjo zasedanje deželnega zbora. Deželnega glavarja namestnik gosp. Grasselli izrekel je svojo zadovoljnost o soglasnem sklepu deželnega zbora in pa nado, da bode ravno sklenjena konverzija deželi v veliko korist; v klic hvaležnosti do cesarja, ki je po svojem sklepu omogočil to važno denarno operacijo, pritrdili so s trikratnimi živio in slavaklici navdušeno vsi navzoči poslanci. — Poslanci: baron Apfaltrern, Lichtenberg in dr. Moše bili so po bolezni zadržani vdeležiti se zborovanja, poslanec dr. Poklukar pa po svojem poslu v delegacijah.

— **Delegacije** bodo, kakor se nam poroča z Buda-Pešta, skoraj gotovo jutri končale svoje delovanje. V ponedeljek bil je na obedu pri cesarju med drugimi tudi poslanec dr. Poklukar. Pri razgovoru po obedu nagovoril je cesar tudi tega poslanca vprašaje ga kaj dela deželni zbor kranjski. Ko mu je dr. Poklukar poročal, da je zbor že v drugi svoji seji soglasno pritrdil konverziji zemljiškega dolga in tudi po svojem predsedniku zahvalo izrekel Njegovemu veličanstvu, izrekel je cesar svojo zadovoljnost o ugodni denarni operaciji. Dr. Poklukar je dalje odgovoril, da bode ta korak deželi posebno dobro došel sedaj, ko povikšanje davka na žganje žuga precej znižati deželne dohodke iz tega vira. V obče je cesar pri razgovoru izrekal in kazal veliko zadovoljnost o postopanju delegacij in pa o boljšanji splošnega položaja, ki od dne do dne vekša nado na ohranitev miru.

— † **Poslanec Greuter.** Dne 22. t. m. umrl je v Innsbrucku slavnoznani državni poslanec tirolski profesor Josip Greuter po dolgi bolezni, v 73. letu svoje

vse frakcije desnice lepo zahvalile, ko bi morale k svojim prištevati naučnega ministra. (Veselost na desnici.) Jedna misel me še nudaža z upanjem.

Brez večine se ustavni državi vladati ne more, ni mogoče vladati s slučajno večino, temveč samo z zanesljivo večino. Poslanec Steinwender ozre naj se le v Nemčijo in pogleda, koliko truda je stalo velikega državnika ob Sprevi, katerega zmatra za polboga, da je dobil zanesljivo trdno večino.

Taka večina se pa ne more dobiti na onih klopeh. Dovolj jasne so bile besede, katere je v tem oziru izustil načelnik nemško-narodne zveze, dovolj jasen je odmev, kateri so našle te besede v včerajšnjem, z elegijo naudihnenem govoru poslanca Hebske trgovske zbornice. Taka večina mogoča je le na klopeh sedanje večine.

Jaz vendar malo predobro sodim o državniški previdnosti gospoda ministerskega predsednika, da bi mislil, da bi on ne mogel pozvati položaja in se ozirati na njegove zahteve. Mislim, da letošnja debata ne bode brez sledu šla mimo njega, da bo le vendar nehal s sedanjo sistemo, katera ga je že stala toliko pristašev (Prav res! in Dobro! na desnici.), da bode v poslednji uri utrdil zaupanje, ki mineva. V tem zmislu zakličem ministerstvu: *Discite justitiam moniti et non temmere divos.*

V tem zmislu končavam in Vam priporočam prehod v specijalno debato. (Živahno odobravanje in ploskanje na desnici. — Govorniku častitajo od vseh strani.)

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Gospod vojni minister je sicer nekedaj s zadovoljstvom povdarjal v delegacijah, da ogerska vlada skrbi za to, ker je nemščina obligaten predmet v srednjih šolah. Pri nas smo mnogo dalje. Pri nas nemščina ni le obligaten predmet na srednjih šolah, marveč počuni predmet, in kot obligaten predmet že na četiri in večrazrednih ljudskih šolah v višjih razredih. Na Kranjskem je še za to preskrbljeno, da se nemščina poučuje kot neobligaten predmet tudi na več kakor dvorazrednicah, in zato dobe učitelji še posebne nagrade. (Klici na desnici: Nepostavno!)

Če je torej visoka vojna uprava zadovoljna z Ogrsko potem ne more biti z nami nezadovoljna in se o nas pritoževati; in če prej ni manjkalo podčastnikov, ko je bilo le malo šol, in so se večinoma še le pri vojaki učili brati in pisati, tudi sedaj jih ne bo manjkalo ker je šola v vsakem večjem kraju, in ker se nemščina mnogo poučuje.

Da nam je visoka naučna uprava le malo naklonjena, razvidi se jasno tudi iz družih slučajev. Nedavno je bilo izpraznjeno mesto skriptorja v ljubljanski

licejski knjižnici. Njen največji zaklad je bogastvo staroslovenskih rokopisov in slovstvenih del sploh v tem jeziku. Omenim le zbirko našega učenega rojaka Kopitarja, in jasno je, da taka zbirka potrebuje slavista, in da bi skriptor moral biti slavist, da bo zbirka na razpolaganje učenjakom, kar je njen namen. Skriptor bi že zaradi tega moral biti slavist, ker je sedanji knjižničar rodom Nmec od Rena ob holandski meji (Čujte! Čujte! na desnici), ki je popolnoma nezmožen slovanskega jezika, torej tujec v slavistiki.

Tudi se ne sme prezreti, da ima skriptor vedno opraviti s slovenskimi učenci, katerih jezik bi torej moral znati. Akoravno je bilo več dovolj sposobnih prosilcev vendar je visoka naučna uprava dala to službo slovensčine nezmožnemu matematiku. (Čujte! Čujte! in veselost na desnici!) Tako sta v naši knjižnici nameščena dva uradnika, ki ne moreta razumeti največjih zakladov naše knjižnice, kaj še znastveno predelati. Jaz nimam ničesa proti osebi novega skriptorja; on je morda izvrsten mož in bo dobro opravljal svojo službo. Jaz to le zato omenim, ker se je že dolgo pred imenovanjem čulo, kdo je izvoljeni, in sicer na priporočilo višjega državnega uradnika, ki se prišteva stranki leve strani visoke zbornice. (Čujte! Čujte! na desnici.)

Ker se je ta govorica pozneje uresničila, zopet sklepamo, da visoki naučni upravi več velja priporočilo pristaša liberalne stranke, nego znanost in potrebe slovenskih učencev in slovenskega naroda.

Enako antipatijo kaže naučna uprava proti slovenskemu narodu pri ljudskih šolah. Izvanredno je hitra in odločna z ukazi proti slovenskemu prebivalstvu a zelo počasna, kedar je treba zanj kaj storiti. Evo Vam dokazov: Nemški „schulverein“ je pred nekimi leti ustanovil v Ljubljani štirirazredno nemško deško ljudsko šolo, za katero je kranjska hranilnica preskrbela prostore in tudi plačuje velike letne doneske. Gospod naučni minister je tej privatni šoli hitro dal pravico javnosti; a pri tem ni ostalo. Akoravno ta šola mnogo škoduje po ukazu vlade ustanovljeni mestni nemški deški šoli, ker jo učenci jako slabo obiskujejo, in akoravno je bilo gotovo, da bo še slabeje obiskovana ako dobi privatna šola nemškega „schulvereina“ pravico javnosti, vendar je vlada naročila kranjskemu deželnemu zastopu, da razširi mestno deško šolo in ustanovi drugi razred.

Ker pa je šolski poročevalec deželne vlade v kranjskem deželnem zboru moral priznati, da tukaj ne zadostujejo potrebni postavni pogoji za razširjenje šole, kranjski deželni zbor ni dovolil brezpotrebni troškov za drugi razred. Vendar je Nj. ekselencija g. naučni minister nedavno ukazal, da se v prihodnjem letu mora odpreti drugi razred. (Čujte! Čujte! na desnici.)

Kranjski deželni zbor bo že vedel upreti se proti temu novemu nasilstvu naučne uprave in zagovarjati svojo budgetarno pravico. (Dobro! Dobro! na desnici.) Ako Nj. ekselencija na vsak način hoče imeti to šolo,

naj jo vzame v naučno opravilo, ako hoče visoka zbornica dovoliti te troške, ali naj jo plača iz svojega pavšala (Veselost na desnici.), ali pa naj se obrne do nemškega „Schulvereina“, ki mu bo iz hvaležnosti tudi to šolo sprejel pod svoja varna krila.

Visoka naučna uprava ni tako odločna, ako mora kaj storiti za slovensko ljudstvo. (Prav res! na desnici.) Nerešene so ostale resolucije glede srednjih šol in tudi druge potrjene od visoke zbornice glede učiteljskih pripravnic, ki priporočajo vladi, naj se bolj ozira na slovenščino kot poučni jezik na onih šolah, ki vzgajajo učitelje in učiteljice za slovenske ljudske šole, akoravno je v teh resolucijah dovolj skrbjeno za nemški jezik.

(Dalje naslednjič.)

Iz delegacij.

Minuli četrtek dne 28. junija sklenile ste delegacije svoje letošnje delovanje.

Razmere med evropskimi veledržavami se sicer od minule zime niso bistveno spremenile, tudi so mero dajni državniki ostali tisti, ki so odgovornost za velikopolitiko že več let pred imeli, pa vendar se je nada za ohranjenje miru nekoliko pomnožila, deloma zato, ker je zoper človeško naravo, dalj časa biti v enakem strahu, deloma pa tudi zato, ker se je število in pa odločnost volje onih držav, ki delujejo za ohranjenje miru, pomnožilo.

Vkljub vsemu temu imele ste delegaciji tudi letos privoltli velike svoto za izredne potrebščine.

Koliko se je zahtevalo in po čemu, to so „Novice“ v prejšnjih številkah razložile že obširno, danes hočemo spregovoriti nekoliko o vedenji strank pri letošnjem zasedanji.

V avstrijski delegaciji imela je večina vse pomembne poročila v svojih rokah razun Bosenskega proračuna in pa računskega sklepa za leto 1886.

Pri razpravah v budgetnem odseku so Chlumecky in njegovi pristaši že nekoliko kazali svoje roge: vse, kar je skupna vlada zahtevala bilo jim je na videz prav in po volji, pa prav tako so imeli zoper vse svoje pomislke, vse bilo jim je prav in vendar ne prav.

Desnica tako ni igrala, ako je je bilo kaj pojasniti, zahtevali so pojasnil, ako so imeli kaj ugovora, izrekli so ga brez ovinkov tako, da je vlada vedno videla pri čem je.

Še le v zadnji meritorni seji zdelo se je nepotrepljivemu ministerskemu kandidatu Chlumecki-ju primerno, vsesti se na kljuso velike politike in se kazati duševnega velikana izmed vse delegacije: Pri izrednem kreditu 47.3 milijonov zahteva besedo in razlaga v lepo sestavljenem in dobro naučnem govoru svojo in svojih pristašev veliko domoljubje in požrtvovalnost, vkljub mnogih in tehtnih pomislikov,

Chlumecky konča svoj mogočni govor in res sta se oglasila dva pristaša iz gosposke zbornice s svojim dobroklicom.

To da bogovi maščevanja ne mirujejo in takoj za njim oglasi se nemško-narodni profesor Richter s Kremsa ter je v pol ure trajajočem govoru nakvasil toliko praznih fraz in brezokusnih trivijalnih izrekov, da je strmela vsa zbornica o toliki brezokusnosti.

Kakor je pred grof Revertera zavrnil one, ki so pred nekaj časom v delegacijah preveč štedili, tako je sedaj dr. Matuš zavrnil kvasenje Richterjevo in posebno frazo o tesnem združenju Avstrije z Nemško.

Desnica je bila srečna, da je pristaš Chlumecky-jev sam njega tako lepo zavrnil in da je dr. Matuš tako prav označil stališče večine nasproti domovini in sosedom.

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 30. junija. (*Raznoterosti*). Kakor marsikje, smo se tudi po naših krajih dolgo željno ozirali po zemljo — okrepčivnem dežju; poslednjič pa dobili ga več, ko dovolj. Zlasti ta teden je nagajal pri košnji in spravljanji sena mnogim prav zelo in jim napravil dost škode. Nasproti pa je vendar kolikor toliko dobro služil onim, ki so do časa kosili, z tem, ker bodo otave tim hitreje pognale novi kal, ozelenele, ter dale up za dobro jesensko košnjo. Lastniki travnikov v tukajšni okolici se nadjajo, da bodo letos klajo prodajali po visoki ceni. Bodo li spolnjeni njihovi upi, pokazala bo prihodnjost. Prvi pridelek se namreč ni obnesel tako slabo, kakor se je bilo bati en čas, in če se kaki sadež, bodi si že ta ali oni, ob novini dobro obnese, mu navadno ne sledi dragina. — Sora je zlasti zaradi hudih nalivov zadnjih dni zelo narastla, odnesla mnogo lesnine, in se je bati, da bo naredila pri obrežjih mnogo škode.

Kakor beremo od drugod o nesreči po streli, in da kaže ta podnebni živelj letos nekako posebno sovraštvo do čivih bitij, tudi, žali! našej okolici z takim nesrečam ni prizanešeno. Uni teden smo bili zvedeli iz Bohinjskega, da je ondi strele moč ubila necega oglarja in potem zažgala nad njim koč, v kateri se je slučajno nahajal. Ta teden pa se je pripetila v naših hribih zopet enaka nesreča. Pretekli ponedeljek (25. t. m.) popoldan ubila je namreč pri Sv. Lenartu strela v hiši blizu cerkve žensko, ki je ondi stanovala, domačo hčer in enega ribniškega rščetarja (eni pravijo, da sta bila dva) pa hudo omamila. Ženske niso zamogli oživeti več; pri drugih je rešilna pomoč pomagala, da so jih zopet zbrihtali in oteli smrti. Bog obvari v prihodnje vse taci in sploh vseh nesreč!

K zadnjem tukajšnjem poročilu, da je naša mladina v malih dneh pokončala nad 7 tisoč belinov (belih metuljev), naj bo danes dostavljeno, da je tudi

strani zapeljane in zaslepljene reve, kolikor sta jih le mogla, kar jih je za pregrešno razvado in malopridno hudobno početje le še bolj razvnelo.

Vsem hudobijam, pregrešnim razvadam na zlu, katerim se je bilo z malo izjemo skoraj vse Zaleško prebivalstvo do grla vdalo, bila sta hudobna Plahtača pravi oče in mati. Klicala sta nad-se in nad Zalesje vedno bolj predrzno šibo pravičnega Boga, katera v posledici tudi izostala ni. Bog je sicer dolgo časa prizanašal, a poslednjič vdaril je hudo in občutno.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

Trgovska in obrtna zbornica za Kranjsko imela je, kakor smo javili, dne 27. aprila 1888 redno sejo, kateri je predsedoval zbornični predsednik gosp. Josip Kušar v navzočnosti vladnega komisarja, c. kr. vladnega svétnika Josipa Dralke in gg. zborničnih udov: Ivana Baumgartnerja, Oroslava Dolenca, J. N. Horaka, Fr. Hrena, Antona Kleina, Frana Kolmana, F. Omrso, Blaža Moharja, Mih. Pakiča, T. Pavšlerja, Josipa Ribiča, Ludovika Wriesniga in Jerneja Žitnika.

Gospod predsednik izjavi, da je za sklepčnost potrebno število zborničnih udov navzočnih, otvori sejo ter imenuje overovateljema zapisnika gg. Fr. Kolmana in Mihaela Pakiča. Nato pozdravi novoizvoljenega zborničnega svétnika L. Wriesniga in novič izvoljene druge svétnike, proseč jih, naj po vsej svoji moči delajo v interesu volilcev, v prospeh obrtnosti, trgovine in prometa. Ob enem naznani, da so gg. zbornični svetniki J. Kersnik, Karol Lukemann, Ivan Perdan in dr. J. Poklukar javili, da se radi drugih opravil ne morejo udeležiti denašnje seje.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Tajnik poroča o ukazu Njega uzvišenosti gospoda trgovskega ministra o ponovitvi trgovske pogodbe s Švico. Ta ukaz slôve:

„Zavezni zbor švicarski odpovedal je dne 7. novembra 887 trgovinsko pogodbo svojo z Avstro-Ogersko od 14. julija 1868 (drž. zak. št. 10. iz 1869.), tako, da nje veljavnost neha dne. 7. novembra 1888, ako se drugače ne dogovorita pogodbenika. Kakor nadalje zvedamo, zahteva Švica carino tudi za sir, čokolado, bombažasto prejo in tkanine, veznine, barvano svilo, sukano svilo, svilnato blago, usnje, stroje in apreturo za vezenje, barvanje ali natiskanje v Švici.“

Naposled poziva visoko ministerstvo zbornico, naj se izjavi o tem, za katere zahteve in dopustila se je po nazoru zbornice ob ponovitvi pogodbe s Švico potezati, odnosno dovoliti.

Zbornica se je obrnila do udeleženih krogov, vendar je uspeh pozvedovanju bil neznaten, ker se je samo jedna predilnica in tkalnica izjavila, da ni v

zvezi z Švico in da trgovska pogodba z Švico nima za njo nobene važnosti.

Odsek toraj poudarja, da z ozirom na razloge, katere je zbornica navela v izjavi o colni ali carinski noveli z dne 12. okt. 1885, št. 843, nadalje z ozirom na stališče, katero je zauzela v izjavi, tičoči se trgovinske pogodbe z Nemško in Italijo, mogel bi se potezati samo za tiste tarife, kateri bi imeli za podstavo občno colno (carinsko) tarifo, h kateri pa ni prištevati dogovornih tarifov.

Privoljevati Švici v carinah za obrtne izdelke, predno se sklenejo trgovinske pogodbe z Nemško, značilo bi radi največjih olajšil, nahajajočih se v pogodbah z drugimi državami, da se odrečemo mnogim pridobitvam, katere smo dosegli z občno colno (carinsko) tarifo za avstrijsko obrtnost. Radi največjih olajšil morali bi vse prednosti, katere bi priznali Švici, priznati na vsak način tudi Nemški, a ne da bi zato mogli izposlovati prednosti za avstrijsko obrtnost.

Na podstavi teh razlogov predlaga odsek: „Zbornica naj priporoča samo, da se sklene pogodba največjega olajšila.“

Nadalje poudarja odsek, da v visokem ukazu naznačeni proizvodi niso nobene posebne važnosti za zbornični okraj; navzlic temu meni vendar, da se v interesu avstrijske obrtnosti za bombaž in tkanine, usnje in stroje ne bi smela carina znižati, ako tudi bi se sklenila tarifna pogodba. V interesu govedarstva in mlinarstva bilo bi, ako bi se za uvažanje živine in moke v Švico mogli izposlovati poboljški. — Pri glasovanju bil je predlog sprejet.

(Dalje prih.)

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Enako se godi tudi drugod. Štajerski deželni šolski svet je izdal mnogo ukazov, ki imajo namen, popolnoma izpodriniti slovensko šolo na južnem Štajerskem in tako tudi prebivalstvo. Več občin, krajnih in okrajnih šolskih svetov je vložilo pritožbe pri naučnem ministerstvu proti ukazom deželnega šolskega sveta; akoravno so bile te pritožbe vložene pred letom, odgovorila je naučna uprava še-le na jedno, in sicer, to moram priznati, v smislu prosilcev, ker je visoka naučna uprava razveljavila naredbo štajerskega deželnega šolskega sveta, ki je hotel nemški poučni jezik vpletati še v drugem razredu, in rabsodila, da ostane na ljudski šoli v Šmariji poučni jezik slovenski, in da se v nemščini poučujejo le tisti otroci, ki se za to oglašijo.

In to je edina svetla pika, ki nam brli z oblačnega neba naučne uprave. (Veselost na desnici.)

Pa tudi ta odlok ni posebnega pomena, ako pomislimo, da velja le za ta slučaj in nima veljave ministerijalnega ukaza, ki bi veljal kot vodilo za vse deželna šolska oblastva. Če pomislimo, da je rekel danes Nj. ekselencija, da sicer načeloma prizná materni jezik kot opravičen poučen predmet, pa pristavi, da se bo po teh načelih ravnal v vseh slučajih, kjer se bodo oglasili s pritožbami, potem tudi od te obljube gospoda naučnega ministra ne moremo ničesa pričakovati; narodi bi si morali istaki pri ministerstvu svojih pravic le s pritožbami, katere pa jako počasi rešuje, ker se prej vrše vsakovrstna preiskavanja, ki navadno nimajo ugodnega vspeha.

Tako je v Trstu 1429 v mestu stanujočih slovenskih starišev že dne 20 marca 1883 (Čujte! na desnici.) vložilo pri mestnem zastopu prošnjo za slovensko šolo; enako prošnjo je vložilo politično društvo „Edinost“. Mestni zbor tržaški je potreboval poldrugo leto (Čujte! na desnici.), da je o tej opravičeni zahtevi slovenskega prebivalstva prešel na dnevni red, kakor je razvidno iz njegovega dopisa z dné 15. decembra 1884, št 33.056. Politiško društvo „Edinost“ se je pritožilo proti tej naredbi pri cesarskem namestništvu v Trstu, in to je potrebovalo dve leti in pol (Čujte! (Čujte! na desnici.), da je zavrglo to pritožbo z dopisom z dne 5. julija 1887.

Predsednik društva „Edinost“ se je obrnil že dné 6. avgusta 1887 na visoko naučno upravo, a še do danes ni dobil odgovora (Čujte! na desnici.), tako da je moral slovenski zastopnik tržaškega mesta v včerajšnji seji o tem interpelovati gospoda naučnega ministra.

Gospod poslanec mesta Prage je včeraj opomnil, da Čehi ne morejo več lahko postati dvorni svétniki, temveč le še vratarji ali uradni sluge.

V Trstu pa gospoda moja, Slovenci in Italijani že več ne bodo mogli biti učitelji. V Trstu namreč imamo šolskega nadzornika, ki ne zná jezika učencev, kakor je včeraj nekdo rekel o nadzornikih v severnih deželah. Dotični šolski nadzornik ni le po rodu, temveč tudi po mišljenji Nemeč in je nedavno pretil, da za ljudske šole v Trstu, za italijanske in slovenske, ne bo imenovan drug učitelj, kakor nemški (Čujte! Čujte! na desnici.)

S tem bi bil torej prvi korak storjen za oni veliko-nemški program, ki ga je včeraj tako krepko razvijal prihodnji gospod naučni minister, poslanec baron Dumreicher. (Veselost na desnici.)

Lansko leto sem dokazoval potrebo postave za ljudske šole v Trstu, toda zastonj; visoka naučna uprava je imela gotovo preveč posla s srednjimi šolami ki jih je razpustila (Tako je na desnici.) in ni mogla misliti na postavo za ljudske šole v Trstu. Tu se gre le za varstvo slovenskega prebivalstva proti italijanskemu zatiranju, in zato se po mislih Njih. ekselencije ravno ne mudi.

Ako pa mislijo v Trstu izhajati s staro politično šolsko ustavo, potem ne razumem, čemu nam bo nova državna šolska postava, in zakaj se gospodje z one (leve) strani tako trdovratno upirajo vsaki premembi ker po trditvi gospoda poslanca za Leopoldovo in mojega gospoda predgovornika preté v tem slučaju z opozicijo, kakoršne še nismo doživeli v tej zbornici.

Gospoda moja! Velikanski strah imate, da se bi šola podeželila. Vprašam Vas: Kaj družega pa je v Trstu, ker je tam šola popolnoma izročena samovolji mestnega zbora?

Naši dopisi.

Dobrova 10. julija. (Povodenj.) Pretečeni teden je tukaj in v okolici prav pogosto deževalo; obe vodi: Gradašica in Šujca (Horjulka) bili ste deloma uže enkrat svoji strugi prestopili brez posebne škode. Dne 6. t. m. (v petek) je pa od ranega jutra pa preko 11. ure predpoludnem kar lilo; osobito v polhogradski dolini kazalo se je, da so se bile vse nebeške zatvornice na stežaj odprle. Okolu $\frac{1}{2}$ 12. ure pred poludné pričela se je Gradašica iz kota sem kalna in gosta kar valiti. V trenutku prestopila je vse bregove struge svoje in se na dolgo in široko čez travnike in polja v ravnini razlila. Britko bilo je gledati, kako je drla preko njiv obsejanih in obsajenih z poljskimi pridelki. Žita in drugi poljski pridelki na višje ležečih njivah po planjavi doli proti Kozarjem med cesto in utiškim podhribjem so se tu in tam le malo iz vode videli; kodar je bil pa tok vode silnejši, poplaval in zablatil je vse; prizadetim posestnikom je povodenj ta občutne škode napravila. Še huje kot tukaj razdevala je pa voda po bolj ozkih krajih polhogradske doline; tam bilo bi tudi kmalu dvoje ljudi se ponesrečilo, le z veliko težavo rešil je oče svojo hčerko in sebe izpod usada zemlje, katero je razmočena prst skoraj popolno uže pod-se zasula ter tudi očeta samega uže sé sabo naprej riniti začela. Preko Polhovega Gradca zanesla se je le-sem britka vest, da je tega dne povodenj ono stran hribov po poljanski dolini še huje razsajala, kjer je, kakor se trdi, tudi več mostov razdejala. Rant.

Iz Ljubljane. — Nemški Schulverein. V Berlinu knez Bismark brez ovinkov izjavlja, da hoče ponemčiti vse nenemške, k nemški državi spadajoče pokrajne toraj poljske na Poznanskem in francoske na zahodnji meji. Prav tako brez ovinkov izrekel je knez Bismark da želi ožje gospodarsko-politične zveze z Avstrijo. Ker je pa zvedel, da je velika večina avstrijskih narodov proti vsaki samostalnost Avstrije omejjajočo zvezo, dela na to, da se dežele avstrijske to stran Litave polagoma pripravljajo za veliko mater Germanijo. Tem namenom služila so prejšnje čase poglavitno strelska in pevska društva, kasneje pristopila so telovadska društva „Turnarjev“. Najpomeljivejši in najnevarnejši

kakor priporočal, da se pridrži brzojavna postaja v Ložu.

Zategadelj predlaga odsek: „Zbornica naj se izjavi v zmislu tega poročila pri c. kr. poštne in brzojavne ravnateljstvu v Trstu“.

Gospod zbornični svetnik Hren izreče se z ozirom na bližnjo brzojavno postajo v Ložu proti temu, da se napravi brzojavna postaja v Starem Trgu.

Pri glasovanju sprejme se odsekov predlog z večino glasov.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Če so torej v Trstu te razmere mogoče s privo-
ljenjem vlade, in se ne pritoži ona (leva) stran visoke
zbornice, ki se tako rada imenuje čuvajka državnih
koristi, in če s tem ne škoduje državnim koristim po-
tem ne vem, zakaj bi šolska avtonomija sploh tudi
drugje bila nevarna, kakor so pisala glasila liberalne
stranke o Heroldovem predlogu. Sicer pa moram opom-
niti, da si ne želimo take deželne avtonomije kakor
je v Trstu, marveč hočemo najvišje šolsko nadzorstvo,
ki naj skrbi, da imajo vsi narodi po vseh deželah po
državnih temeljenih postavah zagotovljene pravice in
da večine ne bodo zatirale manjšin. (Tako je! na desnic.)
Ako pa visoka naučna uprava more ali hoče to storiti
potem nam ni treba srelišča za šole.

Obrnimo svoje oči iz Trsta v Gorico. Nedavno je
svet iznenadila novica, da je tamošnji deželni šolski
svet sklenil, vpeljati nemščino v vseh, tudi enorazrednih
ljudskih šolah. (Čujte na desnici.) Kakor sem že omenil
mi znamo ceniti važnost nemščine in ji hočemo dati
toliko prostora, kolikor ne škoduje elementarnemu
pouku. Vprašam pa, kateri namen pa more imeti nem-
ščina kot obligaten predmet v ljudskih šolah na Go-
riškem, kjer je po zadnji štetvi 53 odstotkov Slovencev
36 odstotkov Italijanov in le 1 odstotek Nemcev? (Čujte
na desnici.) In kako mora trpeti naučna visoka uprava,
da more le trenotek veljati sklep, ki nasprotuje jasnim
besedam državnih postav in državne šolske postave in
vsem pravilom zdrave pedagogike? Goriški deželni zbor
je tudi soglasno sklenil ugovor proti temu sklepu de-
že nega šolskega sveta, in gospod naučni ministe je
rekel v budgetnem odseku, da bo rešil ta ugovor po
obstoječih postavah. Pričakujemo, da se bo to zgodilo
brez pridržka in stranskih vratic. Opomniti pa moram
da Nj. ekselencija ne smé tega smatrati kot koncesijo
Slovcem, ker je njegova dolžnost, da razveljavi ne-
postavne sklepe šolskega oblastva, in ker smo potem
zopet tam, kjer smo bili pred tem sklepom. (Tako je!
na desnici.)

Kaj naj končno rečem o šolskih razmerah na
Koroškem (Klici na levici: Prav nič! — Ugovori na
desnici), kjer visoka naučna uprava še nadalje dopušča
zatiranje, ki sem je opisal lansko leto.

Ko je v zadnjem zasedanji koroški deželni zbor
obravnaval o zgradbi prisilne delavnice za koroške
prisiljence, ki so sedaj v Ljubljani, priporočal je ko-
roški deželni predsednik prisilno delavstvo z opomnjo
(Čujte na desnici), da se prisiljenci v ljubljanski pri-
silnici zato ne bodo poboljšali, ker ni za to sposobno
slovansko narečje v tej prisilnici (Veselost na desnici);
na to je opomnil poslanec pl. Hillinger, da nikdo drugi
ni kriv poslovenjenju tega zavda nego gopodujoči sistem
ki uvaja take razmere. Grof Taaffe naj le reče dežel-
nemu predsedniku baronu Winklerju, naj koroški pri-
siljenci imajo nemški krščanski nauk, kakor zahteva
evakopravnost, in gotovo ga bodo imeli v nemškem in ne
v nerazumljivem in nepriljubljenem slovenskem jeziku.

Tako telegram v graški „Tagespost“ z dne 18. ja-
nuarja t. l. Kakor je vodstvo ljubljanske prisilnice delal-
nice obširno razložilo v kranjskem deželnem zboru, so
te trditve popolnoma neresnične, zato jih je kranjski de-
želni zbor tudi zavnil po zasluženju.

Toda načelo, na katero se naslanjajo besede ko-
roškega deželnega predsednika in opazka poslanca pl.
Hillingerja, je popolnoma resnično. Prisiljenci se ne mo-
rejo poučiti in poboljšati, ako se celo v krščanskem je-
ziku poučujejo v nerazumljivem jeziku. Pa to načelo ne
velja le za prisiljence, marveč sploh tudi za otroke, ki
se tudi ne morejo poučevati in vzgajati v nerazumljivem
jeziku, in če se jim še krščanski nauk razlaga v tujem
jeziku. Toda ne gospod koroški deželni predsednik, ne
šolska oblastva in tudi ne visoka naučna uprava, nočejo
priznati tega načela za slovenske otroke.

Koroški deželni predsednik je rekel v koroškem
deželnem zboru l. 1883., da bo skrbel, da se bodo slo-
venski otroci učili v svojem materinem jeziku moliti,
brati in pisati. Te lepe besede je koroško slovensko
prebivalstvo z veseljem pozdravilo. Ali ostalo je le pri
besedah, dejanj ni bilo. Slovenski otroci na Koroškem
ne znajo brati v svojem jeziku, še manj pa pisati, ker so
na teh šolah nastavljeni učitelji, ki ne znajo jezika šol-
skih otrok. (Poslanec grof Lažansky: Škandal!) Če pa
so učitelji, ki morda čutijo ljubezen in željo za slovenski
pouk, gvspôda moja, potem že skrbi koroška deželna
šolska oblast, da ti učitelji niso nevarni, in premesti jih
v nemške kraje, kjer imajo čas premišljevati, kako ve-
lik pregreha je ljubezen do naroda. (Poslanec grof
Lažansky: To je absolutno gospoparstvo. — Poslanec
dr. Steinwender: Toda res ni!

Ako se mi kaj tacega očita, morem reči, da vsako
stvar dokažem z akti. Koroški otroci pa tudi moliti ne
znajo slovenski. (Čujte na desnici.)

(Dalje prihodnjič.)

čila, katera so v trgovskem zakoniku o trgovskih knjigah in o prokuri. Ker vrhu tega c. kr. okrajno glavarstvo logaško do zdaj še ni javilo zbornici, da omenjeni trgovec v Godoviču obrtuje, misli odsek, da še v tem slučaju ne moremo govoriti o upisnosti, ker lesne trgovine, omenjene v deželnosodnjem dopisu, ni več. Odsek predlaga torej: Zbornica naj se izjavi v zmislu tega poročila. — Predlog bil je sprejet.

V. Gospod zbornični podpredsednik Mihael Pakič poroča o novem cenovniku Antona Müllerja javne tehtnice v Stobu. Odsek je o tej stvari že poročal ter predlagal nekatere premembe, katere je sprejel Anton Müller. Te cene zmatra odsek za primerne: 1.) za tehtanje goveje živine 10 kr.; 2.) za tehtanje telet po 5 kr.; 3.) za tehtanje prašiča 10 kr. Nadaljnjih tarifov ne zmatra, da bi bili sestavljeni v zmislu § 15. zakona z dne 19. junija 1866, drž. zak., št. 85. Plača li kdo za prazen jednouprežni voz 5 kr. in za prazen dvouprežni voz 10 kr. ter za blago na vozu, in sicer od 100 kilogramov po 2 kr., bilo bi tehtanje nekoliko predrago za stranke in lastnik tehtnice dosegel bo manj dohodkov, nego bi jih res, ako bi določil manjši, okolščinam primernejši cenovnik. Tako bi bilo n. pr. vsekakor predrago tehtanje z apnom naloženega voza, ker bi od apna, katero bi morda tehtalo 20 meterskih centov, moral plačati 40 kr. in za prazen dvouprežni voz 10 kr., torej vkupe 50 kr. Čisto drugače bilo bi, ako bi se ustanovili ti-le cenovniki: za prazen, jednouprežni ali dvouprežni voz plača se 5 kr. in za naložen jednouprežni voz 10 kr., za naložen dvouprežni voz 20 kr. Ustanovimo li ta cenovnik, dobili bi od dvouprežnega z apnom naloženega voza, ako bi apno tehtalo tudi 20 metrskih centov, 25 kr., in za jednouprežen naložen voz 15 kr., in sicer za naložen voz 20 kr. in odnose 10 kr., in za prazen voz 5 kr. Cenovnik 2 kr. od po 100 kilogramov blaga more ostati in ni nikakor predrag, toda rabiti ga je le tedaj, ako tehtamo blago brez voza. Odsek predlaga tedaj: Zbornica izreče naj se v tem zmislu. — Predlog se sprejme.

VI. Gospod zbornični svetnik Mihael Pakič poroča, da se je c. kr. okrajno oblastvo v Ljubljani obrnilo do trgovske in obrtniške zbornice s prošnjo, naj poroča o prošnji Antona Kneza, kateri hoče napraviti javno tehtnico na svojem zemljišču na Grosupljem.

Občina Grosuplje šteje 1743 duš ter ima 38 trgovcev in obrtnikov, kateri bi večkrat radi zvedeli težo blaga, ki ga kupujejo in prodajajo. Manjše količke odtehtujejo lahko na svojih trgovinskih tehtnicah a večjih kolikoč pa že ne. Toda vse odtehtavanje je takorekoč brez koristi, ker izkazilni listi o odtehtavanju niso javni listi.

Z Grosupljega in iz sosednih občin hodijo na semenj v Ljubljano in druge kraje in bi tedaj zelo želeli, ko bi mogli deželske proizvode in blago odtehtavati na Grosupljem. Tudi obiskovalci semnje na Grosupljem in bližnjem Šmartnem posluževali bi se radi te tehtnice. Nadalje je poudariti, da je Grosuplje na veliki cesti,

po kateri se izvodi tudi iz novomeškega in litijskega okraja mnogo blaga v Ljubljano na semenj, na kolodvor, in ker na tej črti ni javne tehtnice, moremo trditi, da je javne tehtnice zelo potreba. Zatorej nasvetuje odsek: Slavna zbornica naj se v svojem poročilu izreče za javno tehtnico na lasti Antona Kneza na Grosupljem. — Predlog se jednoglasno sprejme.

VII. Gospod zbornični svetnik Anton Klein poroča o naslednjem ukazu trgovskega ministerstva od dne 18. februarja t. l., št. 1389: „Došla je prošnja, naj se navadne tiskovine, katere nimajo nikakor tiskovnodarskega značaja artistiških ali literarnih proizvodov, kakor na pr. šolski zvezki, karte za čestitke, cenovniki, naznanila za oddajanje stanovanj, računске golice, učni razpregled za učence itd. izločijo iz obrtnega pojma tiskovnega izdelka in naj se dopusti prodajalcem papirja prodajati jih, ne da bi si za to morali prej izposlovati dopustilo.

Da se utemelji ta prošnja, navaja se, da so rečene tiskovine kot potrebne o splošnjem prometu postale potreben trgovinski proizvod in da jih mnogostranski iščejo pri prodajalcih papirja.

Po zdanjih zakonitih določilih treba je za trgovstvo s takimi tiskovinami izposlovati si obrtnega dopustila na podstavi §. 15., število 1. in §. 21. zakona z dne 15. marca 1883. drž. zak. štev. 39 ter je moči uslišati prošnjo, odnosno oprostiti one osebe, ki prodajajo rečene tiskovine, dolžnosti, da jim v to ni potreba izposlovati si posebnega dopustila, samo po naredbi na podstavi §. 24. omenjenega zakona.

Z ozirom na ta določila poziva se v sporazumu s c. kr. ministerstvom notranjih stvari slavna zbornica, da poizve mnenja zadrug v svojem zborničnem okraju ter se sama izjavi, ali bi bilo po nazorih čestite zbornice z ozirom na zdanje odnošaje in potrebe umestno, ne zahtevati obrtnega dopustila za trgovstvo s takimi tiskovinami, katere so določene zgolj potrebam obrta in društvenega življenja.

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Veroučitelji se vedno pritožujejo o malih vspehih verouka in kot glavni vzrok imenujejo zanemarjenje materinega jezika, ker se nemščina začne poučevati že v prvem razredu, dočim so se prej v prvih dveh letih učili slovenski. Odtod pride, trdijo veroučitelji, da otroci ne znajo brati katehizma, torej se tudi učiti ne morejo iz njega.

Na to pritožbo odgovoril jim je knezoškofjski ordinarijat — tudi besede iz dotičnega dopisa — naj iščejo pomoči proti nepravilnostim pri šolskih oblastvih,

ki bodo gotovo v interesu ljudskega šolstva stvar objektivno presodila. To se je zgodilo v mnogih krajih, katehetje so se obračali do šolskih oblastev, in eden je svoji prošnji uložil še peticijo starišev, da bi prošnjo bolje vteme jil. Toda od knezoškofijskega ordinarijata ni bilo odgovora, in dotičnega duhovnika, ki se je predrznil izročiti peticijo, tožili so pri ordinarijatu, kot narodnega hujskača. (Čujte! Čujte! na desnici — Poslanec dr. Russ: Ordinarijatu pa ni treba verovati.)

Drugim veroučiteljem so odgovorili s cinično mironostjo — navedem zopet bosedo iz aktov: Če otroci ne znajo brati slovenskega jezika, naj se tak jezik vpelja, ki ga znajo brati. (Smeh in čujte! čujte! na desnici.)

Če pa ga razumejo, za to se ne briga deželno šolsko oblastvo. Slovenski otroci, ki so ravno tako dragi svojim starišem, kakor nemški svojim nemškim starišem, in ki so ravno tako veselje in ponos svojih starišev, cvet in upanje države ter imajo poklic, postati koristni državljani in trdni stebri države, niso toliko vredni v očeh koroškega deželnega oblastva, kakor nemški prisiljenci (Čujte! Čujte! na desnici), ki morajo biti na deželne troške v prisilnih delavnicah (Prav dobro! na desnici) in delati koristna dela. (Dobro! Dobro! na desnici. — Poslanec Ghon: To so pretiravanja! — Poslanec grof Lažansky: Bodemo videli!)

To povem po uradnih zapisnikih. Vendar ne, pravičen moram biti tudi nasproti deželnemu šolskemu oblastvu; da ne bodo rekli, da pretiram, moram tudi dobro o njem povedati.

Deželno šolsko oblastvo je bilo tako milostno, da je katehetom dovolilo privatno poučevati otroke v krščanskem nauku; toda s tem pogojem, da se to ne zgodi v šolskih urah, in da morejo imeti dovoljenje od krajnega šolskega sveta, če hočejo biti v šolskih prostorih. (Čujte! na desnici.)

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Gorenjskega, 20. julija.

O petindvajsetletnim smrtne dnevu slovečega našega ranjega skladatelja preč. gosp. Gregorija Rihar-ja.

Prihodnji 24. dan t. m. bo klical našemu narodu vnovič v spomin resnične besede: „Narod, ki svojih slavni mož ne časti, ni vreden, da so se mu rodili“. V dan 24. julija 1863, tedaj pred 25 letmi umrl je namreč v Ljubljani sloveči slovenski skladatelj, prečast. gospod Gregor Rihar, na katerega sme biti naš narod z vso pravico ponosen, da je bil njegovi rojak. Kdor je že hodil kaj po sveti, ter si hotel vzeti trud, opazovati cerkveno-narodno petje, katerega kolj si bodi naroda našega obširnega cesarstva, mora priznati, hoče ali noče,

da v tem oziru, v oziru narodnega cerkvenega petja namreč, bodi si glede bogate mnogovrstnosti napevov za vse mogoče potrebe Božje službe skoz celo cerkveno leto, ali pa glede pevskega lepoglasja, — še enkrat rečemo: v oziru narodnega cerkvenega petja, Slovincov ne prekosi noben narod naše obširne Avstrije. Da pa se smemo s tem ponašati: ta zasluga gre ravno umrlemu slavnemu ranjemu Rihar-ju; on je probudil in povzdignil naš narod k tej neovrgljivi odliki. Ne trdimo sicer, da bi se poleg tega slavnega skladatelja ne bili trudili tudi drugi za zboljšanje našega narodnega cerkvenega petja; zlasti s častjo naj bosta memogrede imenovana rajni Ribniški dekan. preč. gosp. Janez Traven in rajni Tuhinjski župnik preč. g. Luka Dolinar; to da Riharja ni prekosil nihče, in ga bo tudi težko z lepokedo. Ni čas in prostor tu za to, da bi se spuščal v dokaze. Le enega samega naj navedem.

Kako ponosni so n. pr. Nemci na svoj Haydn-evi mašni napev: „Hier liegt vor Deiner Majestät“ (naš od njih izposojeni: Pred stolom Tvoje milosti.) Je v resnici tudi sprelep. Zapoje pa naj pravilni „quartett“, Riharjevi: „Bog pred Tvojim veličastvam“, potem pa le roko na srce, in govori naj se pravična razsodba, kateri napev je lepši, in kateri povzdigne bolj duha. Dokazov tacih si poišče iz Riharjevih skladb vsakdo lahko sam. Ni bilo toraj čudo, da ga je za čas njegovega življenja in delovenja čislal, cenil, spoštoval, častil in ljubil kot skladatelja ves slovenski narod, naj si že biva v tej ali uni deželi; — kjerkolj so se zanimali za lepo cerkveno petje, povsod so se glasili Riharjevi napevi, in z nekakim ponosom se je reklo: „Pri nas le Riharjeve pojemo“. —

Ne moremo si toraj kaj, in srce nam ne miruje, da ne bi k petindvajsetletnemu smrtne dnevu slavnega skladatelja ne položili na njegovi grob namesto cvetličnega venca, izraz bitko-otožnega sočutja in pomilovanja, da so se oglasili kmalu zatim, ko je blagi slavni gospod zatisnil svoje trudne oči, taki, ki so pričeli — ne zmanjševati, ampak kar sranotilno napadati in v nič devati pevske plode jako zaslužnega, od vsega naroda visoko spoštovanega in srčno-ljubljenega gosp. skladatelja. Nameravali so si menda, — ne moremo si drugač misliti — na razvalinah Riharjeve slave postaviti svoj prestol, pozabivši, da kaj takega niso počenjali celo starodavni pagani, ki so se klaujali reku: O mrtvih ne govori nič razun dobrega. Tem napadovalcem Riharjeve veljave je že dolga leta poprej kakor v preroškem duhu resno bral levite sloveči naš pesnik, pokojni gosp. Rodoljub Ledinski (Anton Žakelj) v svoji pesmi: „Zaničevavcom pevcov“, katere zadnja kitica se glasi:

„Častite ga tedaj, al' zaničujte

Njegovo pesem kakor prazno stvar, —
Le tega nikdar mi ne pozablujte,

Da njega pesem je nebeški dar.“

Zato naj bo pa tudi povedano, da nam je bilo resnično v dušno tolažbo in serca-veselivno zadostenje

Po takem je došlo 1887. leta manj 1.164 glasovnic in sicer v trgovskem odseku za 88, in v obrtnem odseku za 1.076.

Od došlih glasovnic bilo jih je:

1. Neuročnih, in sicer 1884. leta 431, 1887. leta 260, torej je bilo l. 1887 manj 171 neuročnih glasovnic. Od teh glasovnic l. 1884. odpalo jih je leta 1884. na trgovski odsek 151, na obrtni odsek 280, nasproti temu l. 1887. na trgovski odsek 149 in na obrtni odsek 111, potemtakem zmanjšalo se je tega leta število za 169 in 2. Vkupe 171.

2. Neveljavnih in sicer: 1884. leta 462, 1887. leta 553, potemtakem l. 1887. več 91 neveljavnih glasovnic. Od teh glasovnic leta 1884. odpalo je na trgovski odsek 155 in na obrtni odsek 307, nasproti temu l. 1887, na trgovski odsek 200 in na obrtni odsek 353, po takem pomnožilo se je tega leta število za 46 in 45. Vkupe 91.

3. Veljavnih, in sicer: 1884. leta 4.557, 1887. leta 3.473, po takem se je oddalo l. 1887. veljavnih glasovnic manj 1.084. Od teh glasovnic l. 1884. odpalo je na trgovski odsek 1055, na obrtni odsek 3502 in l. 1887. na trgovski odsek 924, na obrtni odsek 2.549, potemtakem zmanjšalo se je tega leta število za 953 in 131. Vkupe 1084.

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Dalje.)

Ker pa se slovenščina stalno zatira, torej pomislite, kako težko še more dobiti dovoljenje od nemško-liberalnega krajnega šolskega sveta. In ta terorizem! Le jeden vzgled! V nekem kraju, kjer je prebivalstvo večinoma slovensko in se krščanski nauk poučuje slovenski, bili so delavci poklicani k tovarniškemu voditelju, ki jih je vprašal, v katerem jeziku naj se otroci poučujejo v krščanskem nauku. Odgovorili so naravno: „Kakor doma molimo“. „Potem“ — pravi voditelj — „pojdite k župniku ali kapelanu, ki naj vas redita“. (Poslanec grof Lažansky: To je liberalizem!) Vsled tega so delavci v strahu rekli oskrbniku, naj stori kar hoče, in zato je moral katehet učiti v nemščini krščanski nauk. Slovenski otroci se torej ne morejo učiti krščanskega nauka v materinem jeziku, za nemške otroke pa že skrbi deželni šolski svet, da se jim ne jemlje ta dobrota.

Koroški deželni šolski svet je zvedel, da se v nekaterih šolah, kjer je poleg velike večine slovenskih otrok tudi nekaj nemških, krščanski nauk poučuje v slovenskem jeziku. Hitro se je pritožil pri duhovniški oblasti, da nemški otroci ne razumevajo slovenskega pouka, zato trpi škodo versko-nravna vzgoja, kar se gotovo ne strinja z nameni knezo-škofijskega ordinarijata.

To je vse lepo in prav, zakaj pa se deželni šolski svet ne drži tega pravega načela tudi nasproti slovenskemu prebivalstvu? (Poslanec Salášek: Inferijorno pleme!)

Zakaj ni dosleden, zakaj v enem in istem slučaju meri z dvojno mero in prezira vso pravičnost?

Tako se je neki okrajni šolski svet pritožil, da se učenci ne uče krščanskega nauka v nemščini, akoravno je v šoli poleg množice slovenskih otrok tudi osem nemških; zato je prosil, naj se nemški otroci v vseh razredih uče krščanskega nauka v nemščini.

Duhovniška oblast je stvar hitro preiskala in se prepričala, da se je to doslej že godilo, in da je pritožba okrajnega šolskega sveta neopravičena. Ob enem pa je okrajni šolski svet pozabil pravičnosti nasproti slovenskemu prebivalstvu, ker je nasvetoval, naj se otroci v tretjem in četrtem razredu uče krščanski nauk popolnoma nemški, akoravno je večina učencev slovenska. Torej slovenski otroci naj se darujejo osmerim nemškim! (Poslanec Salášek: Popolnoma Dumreicher!) Kolik krik bi bil v Izraelu, ko bi slovenska šolska oblast stavila enak nasvet z nasprotnim namenom?

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Od gorenjske strani, 19. julija*) (*Učiteljska skupščina za Kranjski okraj*) vršila se je za tekoče leto 11. julija v Kranji. Vdeležil se je zborovanja poleg vseh gg. učiteljev in gspc. učiteljic iz okraja, tudi občepriljubljeni c. kr. okr. glavar gosp. Josip Merk. Bolj nadrobno poročilo o zborovanju zarad pomanjkanja časa ne utripimo sestavljati; v obče da izrekamo, da je bilo ono, kakor tudi sledeči vsкупni obed podoba lepe složnosti. Poročila: „O šolskih zamudah“; „Kaj se zahteva danes od učiteljev“, in „Kako naj šolska mladina slavi štiridesetletnico vladarja cesarja Franc Josipa I.“ so bila v dovolj spretnih rokah, tedaj dobro rešena. K zadnji točki ponuden je bil gg. součiteljem tudi še drugi načrt, kako n. pr. naj bi naša slovenska mladina obhajala slavnost presvitlega cesarja; — se vé, kjer se to še ni vršilo. Ker so se „Novice“ vedno zanimale za narodne šolske zadeve, za pravi narodni napredek in omiko, naj one priobčijo omenjeni načrt ter ponudijo ga tudi drugim gg. učiteljem, ako si želijo ali hočejo kaj posneti iz njega. Glasi se:

K načrtu programa za obhajanje 40 obletnice vladanja presvitlega cesarja Franc Jožefa I.

1. Dogovor z dotičnimi možmi, na kateri dan naj bi se vršila šolska slavnost. Ime-dan cesarjevi, 4. dan oktobra bi bil za to zelo primeren.

2. Dogovor z č. g. dušnim pastirjem ali g. katehetom, ob kateri uri bi bil primeren čas za sv. mašo, katere naj se ima vdeležiti praznično opravljena šol. mladina.

*) Zakasnjeno.

naznanil je deželni odbor, da bode za ustanove vzela 150 gld. v proračun deželnega zaklada za l. 1889.

Ker je vsekakor pričakovati, da bode i mestna občina ljubljanska i slavna hranilnica pospeševala ustanovitev te strokovne šole, to je gotovo pričakovati, da se ustanovi ta šola, katero je izprožila zbornica, še tekom tega leta. (Slavna hranilnica in mestni zastop glavnega mesta Ljubljane sprejela sta že sklepe v zmislu prošnje zbornice ter je ustanovitev te strokovne šole zagotovljena, kakor smo že javili. Opomnja vredništva.)

Poročevalec priporoča potem, da se sprejmo naslednji predlogi:

1.) Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko v Ljubljani obveže se, da za vsakoletno nabavo orodja, delarskega gradiva, učil itd., da vsako leto znesek 50 gld. visoki naučni upravi v rabo za strokovno šolo za šivanje čipek in umetno vezenje, katera šola se ima ustanoviti v Ljubljani po ukazu Njega vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje od 5. januarja 1888, št. 17.974, poslanem z dopisom slavnega c. kr. deželnega šolskega sveta od 10. januarja 1888, št. 34.

Politične stvari.

Govor poslanca Kluna

v državnem zboru dne 1. maja 1888.

(Konec)

Tam se ustanovljajo šole, gradé ceste in železnice in váruje verski čut prebivalstva (Klici na levici: To vse se storina deželne troške!), in jezikovna ravnopravnost je v večji meri vpeljana, kakor pri nas.

Umevno je, gospôda moja, da so razmere, katere sem opisal, vzbudile veliko nevoljo mej slovenskim prebivalstvom, in da je nevolja še večja, ker so vse pritožbe na višja oblastva ostala brez odgovora. Navel sem nekaj slučajev. Opomnim še, da so se že pred letom pritožili proti nemški šoli občina Bilčovás in trije krajni šolski svéti v Rožni dolini, a še sedaj niso dobili odgovora. (Čujte! Čujte! na desnici.) Tako se dotični prosilci ne morejo pritožiti na kompetentna sodišča in zahtevati svoje pravice pri upravnem sodišči, oziroma državnem sodišči.

Te nevolje, gospôda moja ne bodo potolažile lepe besede, katere je govoril Nj. ekselencija v budgetnem odseku in danes tukaj (Tako je! na desnici.), ker take lepe besede smo že večkrat slišali, ne da bi se uslišale terslovenskega prebivalstva in uresničile resolucije. Ta nevolja je vedno večja, in zato je umevno, ako sprejmemo besede, katere je danes govoril gospod naučni minister z nekakim dvomom, da z odločilnim nezaupanjem. (Dobro! Dobro! na desnici. — Klici na desnici: Mi vsi!) in da nismo zadovoljni s tako garancijo, marveč da ji še-le tedaj prisodimo vrednost, ako nam jo da zanesljivejši porok, kakor je gospod naučni minister. (Živahna pohvala

in ploskanje na desnici.) In s tem končam. (Pohvala in ploskanje na desnici. — Govorniku castitajo.)

Naši dopisi.

Z Bleda 12. avgusta. Ker se nekaj časa ni čulo v javnosti blejskih novic, podam jaz tukaj par vrstic: Akoravno je letos gornji del blejski, Gorje in Zasipe, toča hudo poškodovala, se vendar ves kraj sedaj že kaže tudi glede polja lep ako izvzamemo deloma razcafnjano spodnje turšično perje, mlatev se ve da se bode obnesla mnogo slabije kot navadno pri vsaj srednjih letinah. — Poletnjih gostov iz mest se je letos nabralo že precej krog blejskega jezera in v okolici spod in zgor. V to pripomorejo prav mnogo sedaj zboljšane ceste v bližini blejski. Izrekoma to velja v dveh na novo preloženih cest. Prva, ki pelje skoz vas Grad, odcepi se pri zadnji hiši proti Zagoricami na desno v polje, je dobro skoraj brez strmine speljana v postavno zapovedani širjavi in se združi na višini s cesto, ki pelje preko Bidca proti Zaspem, pred Bidcam pa vkrene po stari krog skalnatega griča držeči poti do onega znamenja, katero je na gornjem koncu vasi Grad pri grajščinski gozdarski hiši, potem pa ukrene na desno čez grajščinski travnik na dosedaj pa nekoliko razširjeno cesto proti Rečici. Primeroma še bolj razumno in lepo je speljana nova cesta, katera veže ravno omenjeno cesto iz srede vasi Rečica skozi dolgo raztreseno vrsto Rečiških hiš proti jezeru pod novo Rusko vilo v Zaki s cesto krog jezera. Ta proga izpeljana je v resnici izgledno in kolikor sem čul s prav malimi troški.

Kdor si ogleda te dve res razumno in lepo speljani preložitvi priznal bode, da podpora, katero je dežela privolila v ta namen, je bila prav dobro porabljena. Pohvaliti pa moram tudi druge ceste in pota, da so v dobrim stanu, tako da ne delajo nečasti ne kraju ne deželi.

In poleg koristi prebivalstva samega, gledati je tudi na to izrekoma ako dohajajo tako visoki gosti, kot zadnje dni, ko je nenadoma srbski kralj Milan obiskal naš rajski kraj si ogledal tudi Bohinj, žali Bog pa tretji dan enako nenadoma zopet odpotoval dalje s svojim sinom kraljevičem Aleksandrom.

Ta odlični gost privabil je takoj mnogo družega občinstva. Videli smo tam goste z Beča, s Prage, z Zagreba in Trsta, nadejamo pa se, da se število njihovo še mnogo naraste z vsako stopnjo, ki jo stori nakviško gorkomer.

Danes se ima praznovati tukaj 40letnica cesarjevega vladanja dopoludne v cerkvi na otoku, popoludne pa z raznimi veselicami na bregovih in deloma tudi na valovih lepega našega jezera.

Da ne pozabim omenjam še konečno, da imamo letos, kakor se spodobi za kopališče ali toplice, tudi mi godbo, ne ravno veliko, pa zadostno za prvi začetek.